

Original article

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Görüşleri

Opinions of Pre-School Teachers on Inclusive Education Practices

Sevgi Acar Gök ^{a,*} & Cevdet Epçaçan ^b

^aDepartment of Educational Sciences, Social Sciences Institute, Siirt University, Siirt, Türkiye

^bDepartment of Educational Sciences, Faculty of Education, Siirt University, Siirt, Türkiye

Özet

Araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik görüşlerini belirlemektir. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2022-2023 öğretim yılı bahar döneminde Siirt İli merkezinde anaokulu ve ilkokullarda görev yapan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Verilerin toplanması amacıyla 41 öğretmene ulaşılmıştır. Veri toplama aracı olarak; araştırmacı tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın elde edilen veriler, içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin çoğu kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik hizmet içi eğitim almadığını belirtmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin hizmet içi eğitim almanın ve kaynaştırma öğrencisi ile ilk karşılaştıklarında gösterdikleri tutumların kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik olumlu katkılar sunduğu ifade edilmiştir. Okul öncesi öğretmenleri kaynaştırma eğitimi uygulamalarının gerekli olduğunu düşündüklerini fakat bazı sorunlarla karşılaştıklarını beyan etmiştir. Okul idaresinden öğrencilerin sınıflara dağılımına ve özel gereksinimi olan bireylerin sınıflara eşit şekilde dağıtılmalarına yönelik beklentilerinin olduğu belirtilmiştir. Ayrıca kaynaştırma eğitimine ihtiyacı olan öğrenci ile çalışma isteğinde oldukları söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Dönem, Kapsayıcı Eğitim, Öğretmen Görüşleri.

Abstract

The aim of the study is to determine the views of pre-school teachers on inclusive education practices. Qualitative research method was used in this study. Phenomenology design, one of the qualitative research designs, was used. The study group of this research consists of preschool teachers working in kindergartens and primary schools in the city center of Siirt in the spring term of the 2022-2023 academic year. In order to collect data, 41 teachers were reached. As a data collection tool; A semi-structured interview form prepared by the researcher was used. The data obtained in the research were analyzed using content analysis. Most of the pre-school teachers stated that they did not receive in-service training on inclusive education practices. pre-school teachers stated that receiving in-service training and the attitudes they showed when they first met with the mainstreaming students contributed positively to the mainstreaming education practices. Preschool teachers stated that they thought inclusive education practices were necessary, but they encountered some problems. He stated that he had expectations from the school administration regarding

* Corresponding author:

Acar-Gök Sevgi is a doctoral candidate in the Department of Social Sciences Institute at Siirt University in Siirt, Turkey. His research interests include the Educational Sciences. She has lived, worked, and studied in Siirt, Türkiye.
Email: sevgi_acar14@hotmail.com

the distribution of students to classes and the equal distribution of individuals with special needs to classes. In addition, it has been concluded that they are willing to work with students who need inclusive education.

Keywords: Preschool Period, Inclusive Education, Teacher Opinions.

Received: 01 May 2024 * **Accepted:** 24 June 2024 * **DOI:** <https://doi.org/10.29329/jpee.2024.1057.2>

GİRİŞ

Kaynaştırma eğitimi uygulamaları, genellikle farklı yetenek ve ihtiyaçlara sahip öğrencilerin aynı sınıf veya eğitim ortamında bir araya getirilmesini sağlamak için geliştirilen yöntemlerin bütünüdür. Bu uygulamalar, özellikle özel gereksinimlere sahip öğrencilerin eğitimine yönelik olarak tasarlanmıştır. Kaynaştırma eğitimi uygulamaları, bu öğrencilere özel eğitim gereksinimlerini karşılamak için destekleyici hizmetler sağlar ve onları genel eğitim ortamına entegre etmeyi amaçlar. Kaynaştırma eğitimi uygulamaları, bireysel özellikleri ve ihtiyaçları ne olursa olsun tüm öğrencilerin kaliteli eğitime erişmelerini ve öğrenme sürecine tam olarak katılmalarını sağlamayı amaçlayan bir eğitim uygulamasıdır (Başpınar, 2019). Kaynaştırma eğitimi uygulamaları aynı zamanda olumlu bir okul iklimini teşvik eder ve öğrencileri birbirlerinin farklılıklarını takdir etmeye ve saygı duymaya teşvik ederek sosyal uyumu destekler. Okul içinde bir aidiyet ve topluluk duygusu oluşturmaya yardımcı olur ve öğrencilerin ruh sağlığı ve esenliği üzerinde olumlu bir etki sağlar (Sayan, 2019).

Özel gereksinim ihtiyacı olan bireylerinde normal eğitim gören bireyler gibi ihtiyaç duydukları gereksinimlere göre eğitim alma hakkı vardır. Özel gereksinime ihtiyacı olan bireylerin eğitiminde, öğrencilerin gereksinimlerine göre eğitim verilmektedir (Gezer, 2017). Kaynaştırma eğitimi uygulamaları, 1970 yıllarında kaynaştırma kanunu çıkarılarak ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanmıştır. Bu kanunla özel gereksinimi olan bireylerin kendi yaşlılarıyla eğitim görmesi gerektiği belirtilmiştir (Sucuoğlu, 2004). Türkiye'de ise 1980 yıllarında uygulanmaya başlanmış ve ilerleyen yıllarda ise geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılmıştır (Karaca, 2018).

Kaynaştırma eğitimi uygulamalarının amacı, tüm öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayan daha eşit ve adil bir eğitim sistemi oluşturmaktır. Öğrencilerin farklı öğrenme stillerine, becerilerine ve ihtiyaçlarına sahip olduğunu kabul eder ve onlara kişiselleştirilmiş ve farklılaştırılmış öğrenme deneyimleri sağlamayı amaçlar (Sucuoğlu ve Kargın, 2006). Temel amaçlarından biri de, engeli olan ve olmayan öğrenciler arasındaki başarı farkını azaltmaktır. Engelli öğrencilerin öğrenme ve katılımında ek engellerle karşı karşıya kaldığını kabul eder ve tam potansiyellerine ulaşmaları için onlara gerekli desteği sağlamaya çalışır (Uçar, 2021).

Kaynaştırma eğitimi uygulamaları aynı zamanda eğitimde marjinal ve dezavantajlı geçmişe sahip öğrencilerin öğrenme ve katılımında ek engellerle karşılaşabileceğini kabul eder ve bu engellerin üstesinden gelmeleri için onlara gerekli desteği sağlamaya çalışır (Şenocak, 2021). Ayrıca sosyal uyumu ve aidiyet duygusunu besleyen olumlu ve destekleyici bir öğrenme ortamı yaratmayı amaçlar. Öğrencilerin akranlarına ve okul topluluklarına bağlı hissettiklerinde başarılı olma olasılıklarının daha yüksek olduğunu kabul eder (Kılıç, 2022).

Özel gereksinimi olan bireyler toplumun birer üyesi olarak okul öncesi dönemde sosyal ihtiyaçlarını kendi akranları ile giderirler. Bireylerin akranları ile birlikte eğitim almaları önemlidir (Çerezci, 2015). Toplumsal süreç içerisinde toplumların gelişmişlik ve refah seviyelerinin belirlenmesinde okul öncesinde kaynaştırma eğitimi kayda değer bir öneme sahiptir (Şenocak, 2021). Okul öncesi dönemde verilen eğitimlerle kazanılan yetenekler hayatın temelini oluşturacağı için okulda verilen eğitimin niteliği önemli bir hal almaktadır (Duman, 2015). Okul öncesi dönemde bireylerin gelişimleri ve kişisel özellikleri dikkate alınarak eğitim verilir. Normal gelişim göstermeyen bireylere, kendi bireysel özellikleri dikkate alınarak bireysel programlar hazırlanır (Şengün, 2022). Bireylerin fiziksel, zihinsel, sosyal ve dil gelişimleri hayatın ilk yıllarında, okul öncesi dönemde hızlı bir şekilde gelişir. Okul öncesi dönemde bireyler daha çok öğrenme becerilerine sahip olur. Bu dönemde bireylere iyi bir eğitim verilerek, bireylerin ilerleyen yıllarının daha sağlam şekillenmesine olanak sağlar (Başal, 2005; Şahin, 2005).

Okul öncesi dönem, çocuğun kişilik özelliklerinin en çok kazanıldığı kritik dönemdir (Kök, Tuğluk ve Erbay, 2005). Özel gereksinimi olan bireylerin okul öncesi çağında kendi yaşlıları ile aynı ortamda eğitim görmeleri özel gereksinimi olan bireylerin topluma uyum kurmasını ve sosyalleşmesini gerçekleştirecektir. Okul öncesi dönemdeki çocukların, aynı ortamda buldukları çocukların yaptıklarını taklit edip onlar ile iletişim kurdukları bilinmektedir (Metin, 1997). Okul öncesi dönem, çocuğun temel becerilerin geliştiği ve büyük ölçüde kişilik ve bilişsel yapının şekillendiği bir dönemdir. Kaynaştırma eğitimi uygulamalarının bu kritik dönemde başlatılması ve desteklenmesi gerekmektedir. Çocukların erken dönemdeki farklılıkları kabullenmeyi öğrenmelerini, empati geliştirmelerini ve çeşitliliği değerli bir unsur olarak görmelerini sağlar (Özgür, 2011). Okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimi, çeşitli yeteneklere sahip çocukların, engelli olanlar da dahil olmak üzere tipik gelişimi olan yaşlılarıyla aynı eğitim ortamında yer almasına fırsat veren bir uygulamadır. Okul öncesi dönem, çocukların temel becerileri geliştirdiği ve bilişsel, duygusal ve sosyal açıdan büyük bir gelişim gösterdiği bir dönemdir. Okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimi, çocukların erken dönemde farklılıkları kabul etme, empati geliştirme ve çeşitliliği değerli bir unsur olarak görmeyi öğrenme sürecine katkıda bulunur (Metin, 2012).

Özel gereksinimi olan bireylerin toplumlaşması ve içinde buldukları yaşam kalitesinin yükselmesi amacıyla normal gelişim gösteren akranlarından ayrı olmadan ve en erken şekilde eğitime

başlamaları önkoşul olarak görülmektedir. Bununla birlikte Türkiye'deki yasaların sınırları çerçevesinde kaynaştırma eğitimi uygulamalarının okul öncesi dönemde daha geniş şekilde uygulandığı bilinmektedir (Akbiyık, 2022).

Kaynaştırma eğitimi, çeşitli yeteneklere sahip çocukların, özellikle de engelli olanların, tipik gelişim gösteren akranlarıyla birlikte aynı sınıf veya okul ortamında eğitim almasını teşvik eder (Aral, 2011). Kaynaştırma eğitiminin araştırılması ve geliştirilmesi, çocukların eşit bir şekilde fırsatlarından yararlanmasını sağlamak, sosyal bağlantıları ve kabulü artırmak, çeşitlilik ve kapsayıcılık kültürünü teşvik etmek, öğrenme ve gelişme için uygun bir ortam sağlamak açısından büyük önem taşır (Metin, 2012).

Araştırmalar, okul öncesi kaynaştırma eğitimi uygulamalarının bir dizi olumlu sonuçla ilişkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, kaynaştırma eğitimi alan çocuklar, sosyal ve duygusal beceriler, dil ve iletişim yetenekleri, öz-bakım becerileri ve öğrenme motivasyonu gibi alanlarda gelişim gösterme eğilimindedir. Ayrıca kaynaştırma eğitimi, engelli çocukların akademik becerilerini artırma, sosyal etkileşimlerini geliştirme ve özgüvenlerini yükseltme potansiyeline de sahiptir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik görüşlerini belirlemektir. Bu genel amaç kapsamında kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik öğretmen, okul idaresi, veli ve öğrenci boyutları ele alınmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarında aile, öğrenci ve okul idaresi açısından karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerine yanıt aranmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada yer alan alt problemler aşağıdaki gibi maddeler halinde verilmiştir:

1. Okul öncesi öğretmeni kaynaştırma öğrencisi ile ilk karşılaştığında ne hissetti? İlk ve son tutumu ne olmuştur?
2. Kaynaştırma eğitimi uygulamalarının öğrenciler açısından güçlü yönleri nelerdir?
3. Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında karşılaşılan sorunlar nelerdir?
4. Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında okul idaresinden beklentiler nelerdir?
5. Kaynaştırma eğitimine ihtiyacı olan öğrenci ile çalışma isteği ve nedenleri nelerdir?
6. Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında yer almak okul öncesi öğretmeninde ne tür duygu ve düşünceler uyandırıyor?
7. Kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin çözüm önerileri nelerdir?
8. Kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik eklemek istenilen başka bir husus var mı?

Araştırmanın Önemi

Kaynaştırma, özel gereksinimi olan bireylerin, normal öğrencilerin eğitim gördükleri ortamlarda eğitim görmeleridir. Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimi olan öğrencilerin toplum ile uyumlu olarak ve yaşlıları ile birlikte aynı şartlarda destekleyici hizmetlerden yararlanmasıdır (Kırcaali İftar, 1992). Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında istenilen başarıya ulaşmak için birçok etken bulunmaktadır. Öğretmenler tarafından kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik duygu, tutum ve kaygıları, kaynaştırma eğitimi uygulamalarında istenilen başarıya ulaşmayı etkileyen unsurlar arasında bulunmaktadır (Bayar, 2017; Özcan, 2020). Bu başarıya ulaşmadaki bir diğer önemli etken de öğretmenlerdir. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimindeki bireyleri farklılık, gereksinim ve gelişmelerini gözlem altına tutma imkânları vardır. Kaynaştırma eğitimindeki öğretmenler kaynaştırma eğitimindeki öğrenciye bireysel özelliklerine göre kaynaştırma eğitiminin amacına yönelik eğitim ve öğretim ortamını ve yapılacak etkinlikleri hazırlar (Karasu, 2019).

Kaynaştırma eğitimi uygulamaları ve bu uygulamalara yönelik yapılan araştırmalar hem Dünya’da hem de Türkiye’de hızla yaygınlaşmaktadır. Bununla birlikte okul yöneticileri, veliler ve öğretmenler tarafından kaynaştırma eğitimi uygulamalarının önemi de fark edilmektedir. Kanunlarda yer alsa bile uygulama esnasında eksikliklerin bulunması, istenilen başarının elde edilmesine engel olmaktadır (Nacaroğlu, 2014).

Bu araştırma ile özel gereksinimi olan bireylerin, eğitim hayatlarının temeli olan okul öncesi kurumlarının anaokulu ve anasınıflarında görevli olan okul öncesi öğretmenlerinin, kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik görüşlerinin araştırılması, kaynaştırma eğitimi uygulamalarında görülen eksikliklerin fark edilmesine, tamamlanabilmesine katkı sunabileceği düşünülmektedir. Ayrıca okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimi ile ilgili bireysel eğitim programları hazırlanırken bu araştırmadan faydalanılması ve bununla birlikte eğitim bilimine faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu araştırmada yapılan içerik analizinden elde edilen bulgular yoluyla genel ve kapsayıcı sonuçlar elde edilmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizine benzeyen nitel veri toplama yöntemlerinin bulunduğu, algıların ve olayların doğal ortamdaki gibi gerçek ve bütüncül bir şekilde ortaya çıkmasına dair nitel bir sürecin gerçekleştiği araştırma şeklinde ifade edilmektedir (Yıldırım, 1999). Çalışmada nitel araştırma desenleri arasında

bulunan olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni, biz farkında iken detaylı ve ayrıntılı bir bilgiye sahip olmadığımız olgulara yoğunlaşmaktadır. Olgular karşımıza yaşanan olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar olarak farklı şekillerde çıkmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Olgubilim nitel araştırma yöntemlerinden biridir ve katılımcıların sübjektif deneyimlerini anlamlandırmayı amaçlayan bir yaklaşımdır. Bu araştırma yöntemi bireylerin veya grupların deneyimlerini, algılarını, düşüncelerini, duygularını anlamak ve açıklamak için kullanılır (Karagöz, 2021; Oral ve Çoban, 2020). Bu araştırma okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik deneyimlerini ortaya çıkardığı için bir olgubilim çalışmasıdır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 öğretim yılı bahar döneminde Siirt ili merkez devlet okullarında anaokulu ve anasınıflarında görevli olan okul öncesi öğretmenlerinden kaynaştırma eğitimi uygulamalarında öğrencisi olan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu kapsamda Siirt ili merkez devlet okullarında anaokulu ve anasınıflarında görevli bulunan 41 okul öncesi öğretmenine ulaşılmıştır. Okul öncesi öğretmenleri, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yoluyla seçilmiştir.

Amaçlı örnekleme nitel araştırma yöntemlerinde araştırmacının belirli bir amaç veya hedef doğrultusunda örneklem seçme sürecidir. Amaçlı örnekleme araştırmacının örnekleme yer alacak kişileri olayları veya durumları önceden belirlediği bir yöntemdir. Araştırmacı araştırma konusuyla ilgili olabileceği düşündüğü kişileri veya durumları seçer ve bu örnekleme kullanır. Araştırmacının önceden belirlediği kriterlere göre seçim yapması ve verileri toplaması sağlanır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2021).

Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biridir ve araştırmacının kolaylıkla erişebildiği ve ulaşabileceği bireylerden örnekleme yapmayı hedefler. Bu yöntemde, araştırmacı, ulaşması kolay olan bireyleri seçer ve örnekleme yapar. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, genellikle zaman ve maliyet açısından diğer örnekleme yöntemlerine göre daha avantajlı olabilir (Oral ve Çoban, 2020). Bu araştırma okul öncesi öğretmenlerden gönüllü olanlar seçildiği için amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme çalışmasıdır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veri toplama aracına ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

Konu ile ilgili alan yazın taraması yapıldıktan sonra, kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesine yönelik okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini

ortaya koyma ihtiyacı doğmuştur. Bu nedenle okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinden yararlanmak amacıyla nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir. Görüşme insanların deneyimlerini, algılarını, duygularını, bakış açılarını ortaya koymak için kullanılan etkili bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Hazırlanan görüşme formunda 10 tane açık uçlu soru bulunmaktadır. Sorular alan yazın taraması yapıldıktan sonra “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Görüşleri Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” adı altında hazırlanmıştır. Oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmadan önce, kapsam ve görünüş geçerliliğini sağlamak amacıyla eğitim bilimleri alanında iki akademisyen ve iki okul öncesi öğretmenlerinin görüşüne sunulmuştur. Bu görüşme doğrultusunda görüşme sorularına tekrar gerekli değişiklikler yapılarak son şekli verilmiştir.

Araştırmacı, yarı yapılandırılmış görüşme formunu uygulamak için Siirt ili ve ilçelerinde çeşitli sosyoekonomik bölgede bulunan öğrencilerin öğrenim gördüğü okul öncesi eğitimde görevli toplam 41 katılımcı ile görüşmüştür. Görüşme formu uygulanmadan önce katılımcılara ön bilgilendirme yapılmıştır. Çalışmaya gönüllü olan katılımcılara toplam 10 soru sorulmuştur. Görüşme formundaki açık uçlu soruların katılımcılar tarafından doğru bir şekilde anlaşılması için soruların açık ve anlaşılır bir şekilde hazırlanmasına dikkat edilmiştir.

Araştırmanın verileri, 2022-2023 eğitim öğretim yılında, Mart ve Nisan aylarında gerçekleştirilen görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak, araştırmacı tarafından bilgiler toplanmıştır. Öğretmenler ile yapılan görüşme, yaklaşık 15 veya 20 dakika zaman almıştır.

Araştırmanın amacına uyacak şekilde hazırlanan sorular katılımcılara yazılı ve sözlü olarak yöneltilmiştir. Yanıtları yazılı olarak kayıt edilmiştir. Katılımcılara uygun olan yer ve zamanda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamak için veri toplama süreci, analiz süreci geniş bir biçimde anlatılmaya çalışılmış ve bu süreçte tarafsız olmaya dikkat edilmiştir. Yine araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinden birebir alıntılar yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmanın verileri, nitel analiz yöntemlerinden biri olan içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analiz yönteminde elde edilen verilerde bulunan kavramların saptanması ve kavramların anlamlarını, ilişkilerini analiz ederek açıklamalardaki mesajlara yönelik çıkarımlarda bulunulması yer alır (Büyüköztürk ve ark., 2021).

Okul öncesi öğretmenlerine yöneltilen açık uçlu sorulara, sözlü ve yazılı anlatım yoluyla elde edilen yanıtlar araştırmanın alt problemleri kapsamında ayrıntılı bir biçimde incelenmiş ve temalar belirlenmiştir. Sorulara verilen cevaplar cümle cümle okunarak manuel bir şekilde incelenmiş ve

cevaplara ilişkin kodlamalara ulaşılmıştır. Ortak ve benzer anlam ifade eden kodlar özelliklerine bakılarak sekiz tema ve kırk kategori altında toplanmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin cevapları yazıya aktarılma sıralarına göre “Ö1, Ö2” şeklinde kodlama yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla kodlar ve temalar her iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı analiz edilmiş, her iki araştırmacı tarafından elde edilen bulguların karşılaştırma yoluyla benzerliği sağlanarak araştırmanın güvenilirliği artırmaya çalışılmıştır. Uzmanların yaptığı kodlamalar arasındaki uyum ve görüş birliğinin hesaplanmasında “görüş birliği/toplam görüş birliği+görüş ayrılığı” formülü (Miles, Huberman, 2015) kullanılmış olup uzmanların kodlamaları arasındaki görüş birliği oranı %85 olarak saptanmıştır. Ayrıca yine çalışmanın güvenilirliğini kanıtlamak amacıyla katılımcıların sorulara verdikleri cevaplardan doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Yapılan çalışmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini sağlayabilmek amacıyla, ulaşılan veriler detaylı olarak rapor edilmiş, araştırmacıların sonuçlara nasıl ulaştığı açıklanmıştır.

Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisi ile karşılaştıklarında gösterdikleri ilk tutum ile son tutumlarına yönelik görüşleri analiz edildiğinde, ilk tutumlarında sekiz farklı kod, son tutumlarında da sekiz farklı kod ortaya çıktığı görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisiyle karşılaştıklarında gösterdikleri ilk ve son tutumları kategorileri ile ilgili kodlar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öğrencisi İle Karşılaştıklarında İlk ve Son Tutumları Teması

Kategori	Kod	Katılımcı Öğretmenler	Frekans (f)
İlk tutum	Yetersiz	Ö8, Ö9, Ö13, Ö14, Ö18, Ö19, Ö32, Ö35	8
	Endişe	Ö1, Ö3, Ö15, Ö20, Ö26, Ö38, Ö40	7
	Korku	Ö5, Ö12, Ö28, Ö29, Ö34, Ö37	6
	Üzüntü	Ö7, Ö31, Ö33, Ö36, Ö41	5
	Şaşırma	Ö2, Ö16, Ö22, Ö30	4
	Karamsar	Ö4, Ö6, Ö21, Ö27	4
	Mutlu	Ö17, Ö23, Ö24, Ö25	4
	Tedirgin	Ö10, Ö11, Ö39	3
Son tutum	Alışma/ Kabullenme	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö13, Ö18, Ö23, Ö31, Ö32, Ö34, Ö38	14
	Mutlu	Ö9, Ö11, Ö12, Ö15, Ö16, Ö17, Ö20, Ö27, Ö29, Ö36, Ö37, Ö39, Ö40, Ö41	14
	Sevgi	Ö10, Ö26, Ö30, Ö33	4
	Rahatlama	Ö14, Ö19, Ö24, Ö28	4
	İyimser	Ö21, Ö35	2
	Merhamet	Ö3	1
	Saygı	Ö25	1
	Üzüntü	Ö22	1

Tablo 1’de görüldüğü üzere, okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisi ile karşılaştıklarında ilk ve son tutumlarına ait teması ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin ilk tutum kategorisine ait görüşlerine göre (8) yetersiz, (7) endişe, (6) korku, (5) üzüntü, (4) şaşırma, (4) karamsar, (4) mutluluk, (3) tedirgin olduğunu ifade eden kodlara ulaşılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisi ile karşılaştıklarında ilk ve son tutumlarına ait temaları ile ilgili okul öncesi öğretmenlerin son tutum kategorisine ait görüşlerine göre (14) alışma/kabullenme, (14) mutlu, (4) sevgi, (4) rahatlama, (2) iyimser, (1) merhamet, (1) saygı, (1) üzüntü konusunu ifade eden kodlara ulaşılmıştır. Aşağıda okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini ifade eden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“Diğer öğrencilerle kıyaslama yapınca çocuğun gelişimi konusunda çok karamsardım. Ama daha sonra durumu kabullenerek verimli bir dönem geçirmiş olduk.” (Ö4)

“İlk anda korku hissi yaşadım. Süreç sonunda kabulleniş ve diğer çocukların kabullenışı ile gelişiminde ki ilerleme mutluluk vericiydi.” (Ö5)

“Üzüntü hissettim. Şuan üzüntüden ziyade onların da diğer öğrenciler gibi olacağı görüşünde olduğum için mutluyum.” (Ö36)

Kaynaştırma eğitimi uygulamalarının öğrenciler açısından güçlü yönleri teması ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri analiz edildiğinde üç kategoride dokuz farklı kod ortaya çıktığı görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarının öğrenciler açısından güçlü yönleri ile ilgili kategori ve kodlar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Öğrenciler Açısından Güçlü Yönleri Teması

Kategori	Kod	Katılımcı Öğretmenler	Frekans (f)
Eşitlik	Fırsat eşitliği	Ö3, Ö6, Ö13, Ö14, Ö25, Ö28, Ö31, Ö32, Ö39	9
	Farklılıklara saygı	Ö15, Ö19, Ö34, Ö35	4
	Farkındalık artması	Ö5, Ö37	2
İletişim	Sosyalleşme	Ö1, Ö10, Ö11, Ö16, Ö21, Ö26, Ö33, Ö36, Ö41	9
	Olumlu iletişim	Ö9, Ö12, Ö20, Ö22	4
Kendini tanıma	Özgüven	Ö17, Ö18, Ö23, Ö30, Ö38, Ö40	6
	Keşfetme	Ö2, Ö27, Ö29	3
	Model alma	Ö24, Ö8	2
	Değerli hissetme	Ö4, Ö7	2

Tablo 2’de görüldüğü üzere, kaynaştırma eğitimi uygulamalarının öğrenciler açısından güçlü yönleri teması ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre okul öncesi öğretmenlerinin eşitlik kategorisinde (9) fırsat eşitliği, (4) farklılıklara saygı, (2) farkındalık artması. İletişim kategorisinde (9) sosyalleşme, (4) olumlu iletişim. Kendini tanıma kategorisinde (6) özgüven, (3) keşfetme, (2) değerli hissetme, (2) model alma konusunu ifade eden kodlara ulaşılmıştır. Aşağıda okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini ifade eden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“Sınıf içindeki öğrenci arkadaşlarını Model alma ve onlara karşı özdeşim kurmalarını sağlar.”
(Ö8)

“Öğrencilerde bireysel farklılıklara saygı ve o çocukların kabülü açısından önemli bir etki yaratmaktadır.” (Ö15)

“Akranları tarafından bireysel farklılıklarına saygı duyuluyor ve buna uygun eğitim alabiliyorlar.” (Ö19)

Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında karşılaşılan sorunlar teması ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri analiz edildiğinde dokuz kategoride yirmi iki farklı kod ortaya çıktığı görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarında karşılaşılan sorunlar ile ilgili kategori ve kodlar Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar Teması

Kategori	Kod	Katılımcı Öğretmenler	Frekans (f)
Eğitimsizlik	Görmemezlik	Ö1, Ö4, Ö9, Ö13, Ö15, Ö19, Ö21, Ö23, Ö25, Ö31, Ö32, Ö34, Ö36, Ö37, Ö39	15
	Yetersizlik	Ö2, Ö7, Ö8, Ö14, Ö16, Ö18, Ö22, Ö26, Ö29	9
	İş birliği	Ö28, Ö12	2
İlgi	İlgisizlik	Ö3, Ö6, Ö11, Ö17, Ö20, Ö24, Ö30	7
	Kabul edilmeme	Ö5, Ö33, Ö35	3
	Aşırı ilgi	Ö38	1
İsteksiz olma	Uyumsuzluk	Ö5, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö22, Ö25, Ö26, Ö28, Ö29, Ö34, Ö36, Ö37, Ö40	14
	Kabul etmeme	Ö4, Ö23	2
	Devamsızlık	Ö33	1
Şiddet	Olumsuz davranış	Ö6, Ö7, Ö15, Ö17, Ö20	5
	Şiddete başvurma	Ö1, Ö3	2
Eksiklik	Hazırbulunmuşluk	Ö2, Ö14, Ö24, Ö30	4
	Dikkat	Ö12, Ö39	2
Sosyalleşme	Özgüven eksikliği	Ö19, Ö21, Ö31, Ö32, Ö35	5
	İfade edememe	Ö8, Ö16, Ö18, Ö38	4
Kişisel yeterlilik	İlgisizlik	Ö7, Ö9, Ö11, Ö15, Ö17, Ö25, Ö29, Ö30, Ö31	9
	Bilgisizlik	Ö18, Ö28, Ö35, Ö36	4
	Hoşgörü	Ö19	1
Mesleki yeterlilik	Öğrenci dağılımı	Ö8, Ö13, Ö21, Ö24	4
	Kaydetmeme	Ö34	1
Çevresel şartlar	Fiziki ortam	Ö2, Ö12, Ö20, Ö22, Ö23, Ö41	6
	Yetersiz materyal	Ö5, Ö14, Ö26, Ö27, Ö32, Ö39	6

Not. Bu tablodaki frekanslar okul öncesi öğretmenlerinin birden çok görüş belirtmesi sonucu oluşan görüşlerin tekrar sayılarıdır.

Tablo 3'te görüldüğü üzere, kaynaştırma eğitimi uygulamalarında karşılaşılan sorunlar teması ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre okul öncesi öğretmenlerin eğitimsizlik kategorisinde (15) görmemezlik, (9) yetersizlik, (2) iş birliği. İlgi kategorisinde (7) ilgisizlik, (3) kabul edilmeme, (1) aşırı ilgi isteksiz olma kategorisinde (14) uyumsuzluk, (2) kabul etmeme, (1) devamsızlık. Şiddet kategorisinde (5) olumsuz davranış, (2) şiddete başvurma. Eksiklik kategorisinde (4) hazırbulunuşluk, (2) dikkat. Sosyalleşme/iletişim kategorisinde (5) özgüven eksikliği, (4) ifade edememe, kişisel yeterlilik kategorisinde (9) ilgisizlik, (4) bilgisizlik, (1) hoşgörü. Mesleki yeterlilik kategorisinde (4) öğrenci dağılımı, (1) kaydetmeme. Çevresel şartlar kategorisinde (6) fiziki ortam, (6) yetersiz materyal konusunu ifade eden kodlara ulaşılmıştır. (10) katılımcı kaynaştırma eğitimi uygulamalarında karşılaşılan sorunlar teması ile ilgili sorun yaşamadığını belirtmiştir. Aşağıda okul öncesi öğretmenlerinin doğrudan alıntılarına yer verilmiştir.

“Çocuğunun diğer öğrenciler tarafından kabullenmeyeceği korkusu yaşamışlardı.” (Ö5)

“Ailelerin Okulla işbirliği içine girememesi.” (Ö12)

“Aileler okul ile bu süreci birlikte yürütmeyip çok müdahaleci ve savunmacı oluyor.” (Ö28)

“Çocuğa aşırı ilgili olup dozu kaçırıp eğitime sekte vurabiliyor.” (Ö38)

“Öğrencinin yeterli hazırbulunuşluk seviyesinde olmaması.” (Ö2)

“Öğrenci bazen sınıf içindeki düzeni disiplini bozabiliyor.” (Ö28)

“İletişim kuramadığı için onu tanıma sürecinde zorlanmışım.” (Ö38)

“Zaman yetersizliğinden dolayı dikkat problemi yaşayabiliyorlar.” (Ö39)

“İdare açısından herhangi bir problemle karşılaşmadım.” (Ö1)

“Uygun fiziki ortamın sağlanmaması.” (Ö2)

“Sınıf ortamını düzenleme ve malzeme yetersizliği gibi konularda destek olmamaları.” (Ö3)

“Okul idaresi öğrenciye mesafeli davranıyor okula kaydetmek istemiyor.” (Ö34)

Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında okul idaresinden beklentiler teması ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri analiz edildiğinde altı kategoride on üç farklı kod ortaya çıktığı görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarında okul idaresinden beklentileri ile ilgili kategori ve kodlar Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarında Okul İdaresinden Beklentiler Teması

Kategori	Kod	Katılımcı Öğretmenler	Frekans (f)
Çevre	Fiziki imkân	Ö1, Ö2, Ö5, Ö9, Ö11, Ö12, Ö16, Ö18, Ö21, Ö22, Ö23, Ö37, Ö41	13
	Materyal temini	Ö11, Ö16, Ö17, Ö20, Ö21, Ö26, Ö30, Ö32, Ö39	9
	Yardımcı elaman	Ö10, Ö11, Ö19	3
Eşitlik	Öğrenci dağılımı	Ö4, Ö8, Ö13, Ö14, Ö21, Ö24, Ö29, Ö38, Ö39	9
İşbirliği	Okul ve aile	Ö3, Ö10, Ö12, Ö16, Ö21, Ö34, Ö35, Ö37	8
	Öğretmen	Ö39, Ö15	2
Davranış	Destek	Ö6, Ö7, Ö13, Ö15, Ö17, Ö22, Ö26, Ö28, Ö29, Ö34, Ö37	11
	İlgi	Ö31, Ö33, Ö40	3
	Esneklik	Ö25, Ö27, Ö36	3
Mesleki yeterlilik	Hizmet içi eğitim	Ö16	1
	Birim oluşturma	Ö39	1
	Okul iklimi	Ö24	1
Farkındalık	Farkındalık oluşturma	Ö32, Ö35	2

Not. Bu tablodaki frekanslar okul öncesi öğretmenlerinin birden çok görüş belirtmesi sonucu oluşan görüşlerin tekrar sayılandır.

Tablo 4'te görüldüğü üzere, kaynaştırma eğitimi uygulamalarında okul idaresinden beklentiler teması ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre okul öncesi öğretmenlerinin çevre kategorisinde (13) fiziki imkân, (9) materyal temini, (3) yardımcı eleman. Eşitlik kategorisinde (9) öğrenci dağılımı. İşbirliği kategorisinde (8) okul ve aile, (2) öğretmen. Davranış kategorisinde (11) destek, (3) esneklik, (3) ilgi. Mesleki yeterlilik kategorisinde (1) hizmet içi eğitim, (1) birim oluşturma, (1) okul iklimi. Farkındalık kategorisinde (2) farkındalık oluşturma konusunu ifade eden koda ulaşılmıştır. Aşağıda okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini ifade eden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“Yeterli fiziki ortamın sağlanması.” (Ö2)

“Kaynaştırma eğitiminde okul idaresi öğretmene daha çok her konuda destek olmalı.” (Ö7)

“Öğretmenin yanına stajyer veya yardımcı desteği sağlanmalıdır.” (Ö19)

“Çocuklar için eğitimde gerekli özel materyallerin temin edilmesini beklerim.” (Ö20)

Kaynaştırma eğitimine ihtiyacı olan öğrenci ile çalışma isteği teması ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri analiz edildiğinde kaynaştırma öğrencisi ile çalışmak isteyen okul öncesi öğretmenleri için iki kategoride on beş farklı kod ortaya çıktığı görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ihtiyacı olan öğrenci ile çalışma isteği ile ilgili kategori ve kodlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Kaynaştırma Eğitimine İhtiyacı Olan Öğrenci İle Çalışma İsteği Teması

Kategori	Kod	Katılımcı Öğretmen	Frekans (f)
İsterim	Fırsat eşitliği	Ö2, Ö5, Ö32, Ö36, Ö37, Ö39, Ö40	7
	Faydalı olma	Ö3, Ö8, Ö12, Ö13, Ö16, Ö22, Ö30	7
	Mutlu olma	Ö11, Ö17, Ö18, Ö28, Ö41	5
	Katkı sağlama	Ö9, Ö10, Ö29, Ö34	4
	Engel durumu	Ö1, Ö33, Ö35	3
	Topluma kazandırma	Ö20, Ö24, Ö27	3
	Gelişim gözleme	Ö14, Ö25	2
	Sınıf düzeni	Ö15, Ö26	2
	Özel çocuk	Ö4	1
	Deneyim	Ö6	1
	Öğrenci sayısı	Ö21	1
	Kabullenme	Ö23	1
	İstemem	Yetersiz donanım	Ö19, Ö38
Verimliliği düşürme		Ö7	1
Yardımcı personel		Ö3	1

Tablo 5'te görüldüğü üzere, kaynaştırma eğitimine ihtiyacı olan öğrenci ile çalışma isteği temasında isterim kategorisinde (7) fırsat eşitliği, (7) faydalı olma, (5) mutlu olma, (4) katkı sunma, (3) engel durumu, (3) topluma kazandırma, (2) gelişim gözleme, (2) sınıf düzeni, (1) özel çocuk, (1) deneyim, (1) öğrenci sayısı, (1) kabullenme. İstemem kategorisinde (2) yetersiz donanım, (1) verimliliği düşürme, (1) yardımcı personel konusunu ifade eden kodlara ulaşılmıştır. Aşağıda okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini ifade eden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“Çocuğa faydalı olacaksam evet. Yeterli düzeyde bilgim varsa.” (Ö3)

“Şu an yeterli donanıma sahip olmadığım için istemem.” (Ö19)

“İsterim. Çünkü öğrenciyi kazandırmak beni mutlu eder.” (Ö28)

“Açıkçası istemem, çünkü özel eğitim hakkında fazla bilgim yok.” (Ö38)

Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında yer almanın uyandırdığı duygu ve düşünceler teması ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri analiz edildiğinde iki kategoride yirmi dört farklı kod ortaya çıktığı görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarında yer almanın uyandırdığı duygu ve düşünceler ile ilgili kategori ve kodlar Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarında Yer Almanın Uyandırdığı Duygu ve Düşünceler Teması

Kategori	Kod	Katılımcı Öğretmenler	Frekans (f)
Duygu	Mutluluk	Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö15, Ö16, Ö25, Ö26, Ö27, Ö30, Ö31, Ö40, Ö41	15
	Sabır	Ö3, Ö10, Ö12, Ö34, Ö39	5
	Empati	Ö14, Ö17, Ö23, Ö37	4
	Duygusal	Ö2, Ö4, Ö8, Ö19	4
	Hoşgörülü	Ö18, Ö22, Ö24, Ö39	4
	Üzüntü	Ö3, Ö7, Ö33	3
	Merhamet	Ö3, Ö26, Ö28	3
	Sevgi	Ö10, Ö26	2
	İyi	Ö10, Ö11	2
	Heyecan	Ö29, Ö38	2
	Koşulsuz kabul	Ö24, Ö39	2
	Güçlü	Ö16, Ö35	2
	Şefkat	Ö34	1
	Duyarlı	Ö27	1
	Paylaşımçı	Ö28	1
Motivasyon	Ö31	1	
Değerli	Ö21	1	
Düşünce	Kendini geliştirme	Ö6, Ö14, Ö19, Ö29, Ö31	5
	Farkındalık	Ö23, Ö32, Ö36	3
	Başarı	Ö11, Ö13	2
	Fırsat eşitliği	Ö20, Ö28	2
	Kutsal görev	Ö16	1
	Zor olma	Ö22	1
	Sorgulama	Ö15	1

Not. Bu tablodaki frekanslar okul öncesi öğretmenlerinin birden çok görüş belirtmesi sonucu oluşan görüşlerin tekrar sayılarıdır.

Tablo 6’da görüldüğü üzere, kaynaştırma eğitimi uygulamalarında yer almanın uyandırdığı duygu ve düşünceler teması ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre okul öncesi öğretmenlerinin duygu kategorisinde (15) mutluluk, (5) sabır, (4) duygusal, (4) hoşgörülü, (4) empati, (3) üzüntü, (3) merhamet, (2) koşulsuz kabul, (2) sevgi, (2) heyecan, (2) güçlü, (2) iyi, (1) duyarlı, (1) değerli, (1) paylaşımçı, (1) şefkat, (1) motivasyon. Düşünce kategorisinde (5) kendini geliştirme, (3) farkındalık, (2) başarı, (2) fırsat eşitliği, (1) sorgulama, (1) kutsal görev, (1) zor olma konusunu ifade eden kodlara ulaşılmıştır. (1) katılımcı kaynaştırma eğitimi uygulamalarında yer almanın uyandırdığı duygu ve düşünceler teması ile ilgili farklı duygu ve düşüncesinin olmadığını belirtmiştir. Aşağıda okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini ifade eden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“Mutluluk verici ve her öğrenciye dokunabilmek yeniden doğduğum anlamına geliyor.” (Ö5)

“Her alanda kaynaştırma öğrencisi gelebilir bir öğretmen olarak beni de geliştirir.” (Ö6)

“Başarı ve mutluluk hissediyorum onlara faydalı olabilmek bana kendimi çok iyi hissettiriyor.”
(Ö11)

Kaynaştırma eğitimi uygulamalarına çözüm önerileri teması ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri analiz edildiğinde on iki kategoride kırk sekiz farklı kod ortaya çıktığı görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına çözüm önerileri ile ilgili kategori ve kodlar Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarına Çözüm Önerileri Teması

Kategori	Kod	Katılımcı Öğretmenler	Frekans (f)
Eğitim	Aile eğitimi	Ö8, Ö9, Ö10, Ö13, Ö14, Ö16, Ö18, Ö22, Ö23, Ö27, Ö29, Ö32, Ö33, Ö35, Ö36, Ö39, Ö41	17
	Sürece katılım	Ö1, Ö12, Ö17	3
	Bilinçli olma	Ö2, Ö6	2
	Danışma	Ö37	1
Destek	Psikolojik	Ö19, Ö31, Ö34	3
	İşbirliği	Ö3, Ö15	2
	Yalnızlık	Ö11	1
	Eğitimci	Ö28	1
Kişisel Gelişim	Kabullenme	Ö4, Ö5, Ö40	3
	Özbakım	Ö25, Ö30	2
	Zaman ayırma	Ö20, Ö21	2
	Sabır	Ö26	1
	İnanç	Ö7	1
	Kendini geliştirme	Ö38	1
	Farklılıklara saygı	Ö24	1
Akran	İletişim	Ö18, Ö24, Ö31, Ö41	4
	İşbirliği	Ö10, Ö14, Ö27	3
	Farklılıklara saygı	Ö34	1
	Uyum	Ö26	1
Sınıf yönetimi	Sınıf düzeni	Ö3, Ö16, Ö35, Ö38	4
	Belirli günler	Ö6	1
Bireysel	Sorumluluk	Ö8, Ö13, Ö17, Ö21, Ö25, Ö28, Ö29, Ö32	8
	Kendine güven	Ö7, Ö9, Ö11, Ö23, Ö30, Ö36	6
	Çaba	Ö19, Ö40	2
	Farkında olma	Ö1, Ö4	2
	Hazırbulunmuşluk	Ö2	1
	Ön yargı	Ö5	1
Etkinliklere katılım	Sınıf içi	Ö20, Ö22, Ö33, Ö37, Ö39	5
	Okul dışı	Ö12, Ö15	2

Mesleki yeterlilik	Dağılım	Ö8, Ö17, Ö29, Ö39	4
	Kaynaştırma	Ö3, Ö10, Ö19, Ö35	4
	Etkinlik	Ö12, Ö37	2
	Toplantı	Ö15	1
	Eğitim	Ö16	1
	Gelişim	Ö6	1
Kişisel yeterlilik	Destek olma	Ö14, Ö36, Ö40	3
	Önem verme	Ö34	1
	Farklı yaklaşım	Ö41	1
Eğitici	Gönüllülük	Ö30	1
	Sorunları çözme	Ö2	1
	Yardımcı kaynak	Ö9	1
Sosyallik	İşbirliği	Ö21, Ö25, Ö31	3
	İletişim	Ö7	1
	Farkındalık	Ö5	1
Çevresel şartlar	Materyal	Ö4, Ö22, Ö24, Ö27, Ö28, Ö32, Ö33	7
	Olanak	Ö13, Ö18, Ö20, Ö23, Ö26, Ö38	6
	Yardımcı eleman	Ö11	1

Not. Bu tablodaki frekanslar okul öncesi öğretmenlerinin birden çok görüş belirtmesi sonucu oluşan görüşlerin tekrar sayıdır.

Tablo 7’de görüldüğü üzere, kaynaştırma eğitimi uygulamalarına çözüm önerileri teması ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre okul öncesi öğretmenlerinin eğitim kategorisinde (17) aile eğitimi, (3) sürece katılım, (2) bilinçli olma, (1) danışma. Destek kategorisinde (3) psikolojik, (2) işbirliği, (1) eğitimci, (1) yalnızlık. Kişisel gelişim kategorisinde (3) kabullenme, (2) özbakım, (1) farklılıklara saygı, (1) sabır, (1) inanç, (1) kendini geliştirme, (1) zaman ayırma, akran kategorisinde (4) iletişim, (3) işbirliği, (1) uyum, (1) farklılıklara saygı. Sınıf yönetimi kategorisinde (4) sınıf düzeni, (1) belirli gün. Bireysel kategoride (8) sorumluluk, (6) kendine güven, (2) farkında olma, (2) çaba, (1) hazırbulunuşluk, (1) ön yargı. Etkinliklere katılım kategorisinde (5) sınıf içi ve (2) okul dışı konusunu ifade eden kodlara ulaşılmıştır. Mesleki yeterlilik kategorisinde (4) dağılım, (4) kaynaştırma, (2) etkinlik, (1) toplantı, (1) eğitim, (1) gelişim. Kişisel yeterlilik kategorisinde (3) destek olma, (1) önem verme, (1) farklı yaklaşım. Eğitici kategorisinde (1) gönüllük, (1) sorunlarını çözme, (1) yardımcı kaynak. Sosyallik kategorisinde (3) işbirliği, (1) iletişim, (1) farkındalık. Çevresel şartlar kategorisinde (7) materyal, (6) olanak, (1) yardımcı eleman konusunu ifade eden kodlara ulaşılmıştır. (1) katılımcı okul idaresi açısından çözüm önerileri teması ile ilgili çözüm önerisi belirtmemiştir. Aşağıda okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini ifade eden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“Ailelerin daha bilinçli olmaları.” (Ö2)

“Ailelerin yalnız olmadığını hissetmeye ihtiyaçları var.” (Ö11)

“Aile çocuğuna daha çok verimli zaman ayırabilmeli.” (Ö20)

“Her şey eğitimle başlar aile eğitim görmeli.” (Ö41)

“Çocuk probleminin farkında olmalı sınırlarını net bir şekilde çizilmeli.” (Ö1)

“Öğrencilerin yeterli hazırbulunuşluk seviyelerinde olmalı.” (Ö2)

“Okula belirli günlerde gelmeli her gün gelmemeli.” (Ö6)

“Gerekli özveriği gösterdiklerini düşünüyorum.” (Ö1)

“Okul idaresi aile ve öğretmen her zaman yanında olmalı.” (Ö14)

“Her okulda eğitime uygun sınıf materyal vb olmalı.” (Ö22)

“Yeterli materyal sağlamak, araç gereç sağlamak.” (Ö32)

Kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin eklenen öneriler teması ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri analiz edildiğinde dört kategoride on dört farklı kod ortaya çıktığı görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin eklenen öneriler ile ilgili kategori ve kodlar Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Eklenen Öneriler Teması

Kategori	Kod	Katılımcı Öğretmenler	Frekans (f)
Eğitim	Hizmet içi	Ö8, Ö9, Ö17, Ö29, Ö32, Ö34	6
	Aile semineri	Ö18, Ö19, Ö34	3
	Özendirme	Ö9	1
	Uygulamalı ders	Ö31	1
	Sayı azaltma	Ö36	1
	Tecrübe	Ö3	1
Denetim	Hazırlama	Ö27, Ö35	2
	Denetleme	Ö4	1
	Ziyaret	Ö16	1
Değer	Önemseme	Ö8	1
	Topluma kazandırma	Ö41	1
	Hassas davranma	Ö37	1
Destek	Materyal ve fiziki	Ö18	1
	Maddi manevi	Ö23	1

Not. Bu tablodaki frekanslar okul öncesi öğretmenlerinin birden çok görüş belirtmesi sonucu oluşan görüşlerin tekrar sayılarıdır.

Tablo 8’de görüldüğü üzere, kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin eklenen öneriler teması ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre okul öncesi öğretmenlerinin eğitim kategorisinde (6) hizmet içi, (3) aile semineri, (1) özendirme, (1) tecrübe, (1) uygulamalı ders, (1) sayı azaltma. Denetim kategorisinde (2) hazırlama, (1) denetleme, (1) ziyaret. Değer kategorisinde (1) önemseme, (1) topluma kazandırma, (1) hassas davranma. Destek kategorisinde (1) materyal ve fiziki, (1) maddi manevi konusunu ifade eden kodlara ulaşılmıştır. Aşağıda okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini ifade eden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“Her öğretmenin tecrübe etmesi gerektiğine inanıyorum.” (Ö3)

“İşbirliği içinde olunursa daha rahat bir eğitim süreci geçirileceğine inanıyorum.” (Ö30)

“Öğrenci sayısı azalmalı.” (Ö36)

“O çocuklar bizim, onları topluma kazandırmak hepimizin vazifesi.” (Ö41)

SONUÇ ve TARTIŞMA

Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisiyle karşılaştıklarında gösterdikleri tutumların ilk tutum kategorisine ait görüşlerine göre yetersiz, endişe, korku, üzüntü, şaşırma, karamsar, mutluluk, tedirgin olduğunu ifade eden kodlara ulaşılmıştır. Son tutum kategorisine ait görüşlerine göre alışma/kabullenme, mutlu, sevgi, rahatlama, iyimser, merhamet, saygı, üzüntü konusunu ifade eden kodların kaynaştırma eğitimine olumlu katkılar sunduğu söylenebilir. Elde edilen sonuçların bazı araştırma sonuçlarıyla desteklendiği görülmektedir. Benzer bir sonuca ulaşan Sargın ve Sünbül (2002) ilköğretim bünyesinde bulunan anasınıflarında görevli okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin olumlu tutum gösterdiklerini belirtilmiştir. Bozarıslan ve Batu (2014) ise araştırmadan farklı olarak anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinden kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik olumsuz tutum takıyan öğretmenlerin bilgiye ihtiyaçları olduğu ifade edilmiştir.

Kaynaştırma eğitimi uygulamalarının öğrenci açısından güçlü yönleri teması ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarında, fırsat eşitliği, farklılıklara saygı, sosyalleşme, olumlu iletişim, özgüven, değerli hissetme, model alma ve kendini tanıma kategorilerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarının öğrenci açısından güçlü yönleri olduğu ve kaynaştırma öğrencisinin eğitimine olumlu yönde katkıda bulunduğu ifade edilmiştir. Elde edilen sonuçların bazı araştırma sonuçlarıyla desteklendiği görülmektedir. Tufan ve Yıldırım (2013) okul öncesi öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik gerçekleştirilen öğretim uygulamaların hakkında yeterli düzeyde bilgi ve düşüncelerinin olmadığı belirtilmiştir. Sayan (2019) destek eğitim odalarında kaynaştırma eğitimi alan özel gereksinimi olan bireylerin gelişimlerine katkı sağladığı beyan edilmiştir. Söz konusu çalışmalar incelendiği zaman yapılan araştırma ile benzer sonuçlara ulaşıldığı belirtilebilir.

Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında karşılaşılan sorunlar teması ile ilgili görüşme yapılan okul öncesi öğretmenleri eğitimsizlik ve ilgi uyumsuzluk, devamsızlık, şiddete başvurma ve özgüven eksikliği, kişisel yeterlilik, mesleki yeterlilik, çevresel şartlar ile ilgili sorunlarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Elde edilen sonuçların bazı araştırma sonuçlarıyla desteklendiği ve benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Gök ve Erbaş (2009) okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik yeterince eğitim almadıklarını bu nedenle sınıf içi gerçekleştirilen etkinliklerde eksik kaldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri, kaynaştırma eğitimi uygulamalarının özel gereksinimi olan bireyler için birçok faydası olduğunu belirtmişlerdir. Koçyiğit

(2015) kaynaştırma eğitimi uygulamalarında birçok sorunlarla karşılaştığını, okul öncesi öğretmenlerinin bu sorunları toplantı, görüşme ve öğrenciler ile sınıf içi aktiviteler gerçekleştirerek çözmeye çalıştıkları ve kaynaştırma eğitimi alanında uzmanlardan yararlanmaları gerektiği belirtilmiştir. Deniz ve Çoban (2019) ailelerin durumu kabullenmemesi, öğretmen-aile-okul yönetimi arasında işbirliğinin yetersiz olması, ailelerin kaynaştırma eğitimi hakkında yetersiz bilgiye sahip olması gibi sorunlarla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin karşılaştıkları temel problemlerin fiziki koşulların yetersiz olması, zaman problemi, özel eğitim/destek eğitim odasının olmaması, uzman sayısının yetersiz olması ve sınıf mevcutlarının fazla olması şeklinde olduğu belirlenmiştir. Keleş (2019) öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme sürecinde mevcut durumda çocuktan, aileden ve kendisinden kaynaklanan sorunlarının olduğu belirtilmiştir. Baran (2021) ailelerin çocuklarının gereksinime ihtiyaç olduğunu kabullenememeleri ve kaynaştırma eğitimi uygulamaları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarından dolayı katılımcılar için iş birliği yapmayı güçleştirdiği beyan edilmiştir. Okul idaresinin kaynaştırma eğitimi uygulamaları ile ilgili yeterli bilgi sahibi olmadığı belirtilmiştir. Sınıf mevcudu fazla olduğu için akademik becerilerin kazandırılmasında, kaynaştırma öğrencilerine ilişkin uygun materyal bulma ve uyarlama yapmakta güçlüklerle karşılaştıkları belirtilmiştir. Söz konusu çalışmalar incelendiği zaman yapılan araştırma ile benzer sonuçlara ulaşıldığı belirtilebilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinden kaynaştırma eğitimi uygulamalarında okul idaresinden beklentiler teması ile ilgili fiziki imkân, yardımcı eleman, materyal temini, öğrenci dağılımı, destek, esneklik, hizmet içi eğitim, birim oluşturma, okul iklimi, farkındalık oluşturma konusunu ifade eden kodlara yönelik beklentilerinin olduğu anlaşılmıştır. Elde edilen sonuçların bazı araştırma sonuçlarıyla desteklendiği görülmektedir. Sucuoğlu (2004) özel gereksinimi olan bireylerin kaynaştırma eğitimi uygulamalarını aldıkları okulların idarecilerinin kaynaştırma eğitimi uygulamaları hakkında yeteri düzeyde bilgili olmadıkları belirtilmiştir. Şengün (2022) okul idaresinden destek alınıp alınmaması durumuna göre, öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde; ilave durumlar alt boyutunda farklılık bulunmadığı, durumlar, tutum ve etkiler alt boyutlarında ise farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmalar incelendiği zaman yapılan araştırma ile benzer sonuçlara ulaşıldığı belirtilebilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ihtiyacı olan öğrenci ile çalışma isteği teması ile ilgili öğretmenlerin büyük çoğunluğunun kaynaştırma eğitimine ihtiyacı olan öğrenci ile çalışma isteğinde olduğu beyan edilmiştir. Elde edilen sonuçların bazı araştırma sonuçlarıyla desteklendiği görülmektedir. Benzer bir çalışmada Türk (2011) erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere oranla daha fazla sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunması yönünde görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Şengün (2022) ise araştırmadan farklı olarak öğretmenlerin sınıflarında kaynaştırma öğrencisi isteyip istememelerine göre öğretmen görüşleri incelendiğinde, anlamlı bir farklılık olduğu belirtilmiştir.

Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında yer almanın uyandırdığı duygu ve düşünceler teması ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre kaynaştırma eğitimi uygulamalarında yer almanın mutlu ve sabırlı olma hissi uyandırdığı ifade edilmiştir. Elde edilen sonuçların bazı araştırma sonuçlarıyla desteklendiği görülmektedir. Benzer bir çalışmada Özcan (2020) okul öncesi öğretmenlerinin yaş, mesleki deneyim süreleri, sınıfında bulunan toplam öğrenci sayısı, eğitim alma düzeyi, eğitim verme tecrübesi değişkeni ile kaynaştırmaya yönelik duygu, tutum, kaygıları arasında bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarında çözüm önerileri teması ile ilgili farkında olma, sorumluluk, çaba, hazırbulunuşluk, kendine güven, ön yargı, sınıf içi ve okul dışı, aile eğitimi, sürece katılım, uyum, işbirliği, farklılıklara saygı, belirli gün, sınıf düzeni, kendini geliştirme ve zaman ayırma, toplantı, eğitim, etkinlik, toplantı, eğitim, etkinlik, işbirliği, iletişim, materyal, yardımcı eleman kodlarının çözüm önerisi olarak sunulduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçların bazı araştırma sonuçlarıyla desteklendiği görülmektedir. Benzer bir çalışmada Koçyiğit (2015) kaynaştırma eğitimi uygulamalarında birçok sorunlarla karşılaştığını, okul öncesi öğretmenlerinin bu sorunları toplantı, görüşme ve öğrenciler ile sınıf içi aktiviteler gerçekleştirerek çözmeye çalıştıkları ve kaynaştırma eğitimi alanında uzmanlardan yararlanmaları gerektiği belirtilmiştir. Baran (2021) ailelerin çocuklarının gereksinime ihtiyaç olduğunu kabullenememeleri ve kaynaştırma eğitimi uygulamaları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarından dolayı katılımcılar için iş birliği yapmayı güçleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye'nin kültürel ve sosyal yapısı, öğretmen görüşlerini etkileyebilir. Yerel değerler, toplumsal normlar ve öğretmenlerin eğitim sistemine ilişkin algıları, Türkiye'deki araştırmalarda farklı sonuçlara yol açabilir. Bu nedenle, Türkiye'de yapılan araştırmalar, kültürel ve sosyal bağlamı dikkate alarak öğretmenlerin görüşlerini daha iyi yansıtabilir. Türkiye'nin eğitim sistemi ve kaynakları, kaynaştırma eğitimi konusundaki araştırmalarda farklılıklara da neden olabilir. Öğretmenlerin eğitim altyapısı, sınıf büyüklükleri, öğrenci-öğretmen oranları, destek personeli ve özel eğitim kaynakları gibi faktörler, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi hakkındaki görüşlerini etkileyebilir. Türkiye'deki kaynaştırma eğitimi politikaları ve yasal düzenlemeler, öğretmen görüşlerini şekillendirebilir. Bu düzenlemeler, öğretmenlerin eğitimde fırsat eşitliği, destek mekanizmaları, uzmanlık gereksinimleri ve sınıf düzenlemeleri gibi konular üzerindeki düşüncelerini etkileyebilir.

Türkiye'de okul öncesi döneme yönelik kaynaştırma eğitimi uygulamaları hakkında yapılan araştırmalar daha çok tutum ve görüş bildirme üzerine gerçekleştirilen araştırmalardır. Yukarıda belirtilen araştırmalarda elde edilen sonuçlar ile desteklenen okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesinde kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik genel anlamda olumlu tutum sahibi oldukları. Fakat kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik hizmet içi eğitim almadıkları için yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadıkları, kaynaştırma eğitimi uygulamalarının gerçekleştirileceği okul ve sınıfların fiziksel

koşullarının uygun olmadığı, okuldaki idarecilerin ve ailelerin kaynaştırma eğitimine yönelik bilgilerinin olmadığı şeklinde olumsuzluklar belirtilmiştir.

Öneriler

Öğretmenlerin mesleki açıdan kendilerini geliştirmeleri, kaynaştırma eğitimi uygulamaları hakkında daha fazla bilgi edinmeleri ve farkındalık oluşturabilmek amacıyla hizmet içi eğitimler, kurs ve seminerler düzenlenebilir. Lisans öğrenimlerinde kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik uygulamalı ders almaları sağlanabilir. Öğretmenlerin kaynaştırma stratejilerini uygulamaları için gerekli materyal ve kaynaklara erişimleri sağlanabilir.

Kaynaştırma öğrencilerini diğer öğrencilerle işbirliği yapmaya teşvik eden projeler düzenlenebilir. Örneğin, bir grup projesi veya sunumunda kaynaştırma öğrencileri ve diğer öğrenciler birlikte çalışabilirler. Bu, kaynaştırma öğrencilerinin yeteneklerini sergilemelerini, işbirliği yapmayı öğrenmelerini ve sosyal becerilerini geliştirmelerini sağlar.

Okul yöneticileri, öğretmenler, veliler ve diğer paydaşlar arasında etkili iletişim kanallarını kurulabilir. Velilere düzenli olarak güncellemeler sağlanmalı, kaynaştırma programının hedefleri paylaşılabilir. Aynı zamanda öğretmenlerle düzenli toplantılar yapılabilir. Sorun ve ihtiyaçlarına yanıt verecek destekler sağlanabilir.

Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında sınıf mevcuduna dikkat edilerek, öğrencilerin sınıflara eşit şekilde dağılımı sağlanabilir.

Evde çocuk ile oyunlar oynanabilir, kitaplar okunabilir. Evdeki ortamda çocuğun ilgi alanlarına ve becerilerine uygun aktiviteler düzenlenebilir. Bu, çocuğun öğrenme sürecini destekleyebilir ve güven duygusunu artırabilir. Çocuğun sosyal becerilerini geliştirmesi için farklı etkinliklere katılması sağlanabilir. Oyun gruplarına, parklara veya toplu etkinliklere katılmak, çocuğun diğer çocuklarla etkileşim kurmasına yardımcı olabilir. Bu, sosyal becerilerini güçlendirebilir ve arkadaşlık ilişkilerini geliştirebilir.

Kaynaştırma eğitimi uygulamaları gerçekleştirilen anaokullarında görevli okul yöneticilerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla araştırma yapılabilir.

Kaynaştırma eğitimi uygulamaları gerçekleştirilen anaokulu ve anasınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan ailelere kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla araştırma yapılabilir.

Ek Beyan

- "Makalenin tüm süreçlerinde JPEE'nin araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir."

- Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.
- Siirt Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 10.03.2023 tarihinde 4421 sayılı etik kurul onayı alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Akbıyık, C. (2022). *Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Problem Yaşama Ve Rehberlik Ve Araştırma Merkezlerinden Faydalanma Durumları* (Yüksek lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu.
- Aral, N. (2011). *Okul Öncesi Eğitimde Kaynaştırma*, İstanbul, Morpa Kültür Yayınları.
- Baran, E. (2021). *Kaynaştırma Eğitiminde Sınıf ve Rehber Öğretmenlerinin Yaşadıkları Güçlüklerle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Biruni Üniversitesi, İstanbul.
- Başal, H. A. (2005). *Okul öncesi eğitim*. İstanbul: Morpa.
- Başpınar, S. (2019). *Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Öz-Yeterlilik Algılarının İncelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Bayar, M. (2017). *Amasya İlinde İlkokulda Görev Yapan Öğretmenlerin Kaynaştırma Eğitimiyle İlgili Duygu, Tutum ve Kaygılarının Değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Amasya Üniversitesi, Amasya.
- Bozarıslan, B. ve Batu, E. S. (2014). Özel Anaokullarında Çalışan Eğiticilerin Okulöncesi Dönemde Kaynaştırma İle İlgili Görüş ve Önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 86-108.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2021). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çerezci, Ö. (2015). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yapılan Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Kaynaştırma Kriterleri Açısından Değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Deniz, E ve Çoban, A. (2019). Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, (18)70, 734-761.
- Duman, G. (2015). *Okul Öncesi Eğitimde Beden Eğitimi ve Oyun*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Filiz, İ. (2021). *Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına Yönelik Yetlilikleri ile İlgili Duygu Tutum ve Kaygıları Arasındaki İlişki* (Yüksek Lisans Tezi). Biruni Üniversitesi, İstanbul.
- Gezer, M. S. (2017). *Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Rol Algılarının Belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Gök, G. ve Erbaş, D. (2009). Okul öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Önerileri. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 3 (1), 66-87.
- Karaca, M. A. (2018). *Kaynaştırma Eğitimi Programının Öğretmenlerin Kaynaştırma Uygulamalarındaki Mesleki Yeterliliklerine Etkisi* (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

- Karagöz, Y. (2021). *SPSS-AMOS-META Uygulamalı Nicel-Nitel-Karma Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği*. Nobel yayın. Ankara.
- Karasu, T. (2019). Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi yeterlilikleri ile duygu, tutum ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişki. *Bilimname*, (38), 501-522.
- Keleş, O. (2019). *Okul Öncesi Dönemde Erken Müdahale Programları Kapsamında Bir Kaynaştırma/Bütünleştirme Uygulamasına İlişkin Durum Çalışması* Doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Kılıç, F. (2022). *Özel Eğitim Anaokulunda Uygulanan Tam Zamanlı Kaynaştırma Uygulamalarına Yönelik Paydaş Görüşlerinin Belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Kırcaali İftar, G. (1992). Özel eğitim özel gereksinime ihtiyacı olan bireyler ve özel eğitim. Anadolu Üniv. Açıköğretim Fak. İlkokul Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, Ünite: 1-2-3, Anadolu Üniversitesi. Yay. No: 1018, Eskişehir.
- Koçyiğit, S. (2015). Anasınıflarında Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Öğretmen-Rehber Öğretmen ve Ebeveyn Görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4 (1), 391-415.
- Kök, M., Tuğluk, M. N. ve Bay E. (2005). Okul Öncesi Eğitimin Öğrencilerin Gelişim Özellikleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 294-303.
- Metin, N. (1997). *Okul Öncesi Dönemdeki Down Sendromlu ve Normal Gelişim Gösteren Çocukların Entegrasyonunda Sosyal İletişim Davranışlarının İncelenmesi* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Metin, E. N. (2012). *Özel gereksinimli çocukların kaynaştırılması*. E. Nilgün Metin. (Ed.), *Özel gereksinimli çocuklar içinde*. Ankara: Maya Akademi.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (2015). Nitel veri analizi: genişletilmiş bir kaynak kitap (1. Baskı). S. Akbaba Altun ve A. Ersoy (Çev. Eds). Ankara: Pagem Akademi.
- Nacaroğlu, G. (2014). *Okul Öncesi Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Öğretmen Tutumlarına Göre İncelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. (2014). *T.C. Resmi Gazete* (29072, 26 Temmuz 2014)
- Oral B. ve Çoban, A. (2020). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Kitabevi. Ankara
- Özcan, İ. (2020). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Duyguları Tutumları ve Kaygıları İle Kaynaştırma Uygulamalarındaki Öğretmen Yeterlilikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2018). *T.C. Resmi Gazete* (30471, 7 Temmuz 2018)
- Özgür, İ. (2011). *İlköğretimde Kaynaştırma*. Karahan Kitabevi. Adana.
- Sargın, N. ve Sünbül, A. M. (2002). Okul öncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Öğretmen Tutumları: Konya İli Örneği. *XI. Eğitim Bilimleri Kongresi*, Lefkoşa, KKTC.

- Sayan, A. (2019). *Destek Eğitim Odalarında Eğitim Alan Okul Öncesi Kaynaştırma Öğrencilerinin Gelişimlerinin İncelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi-Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Subaşı Yurtçu, A. B. (2021). *Bir Okul Öncesi Eğitim Sınıfındaki Kaynaştırma Uygulamalarının Özel Eğitim Danışmanlığı Desteğiyle İyileştirilmesi: Bir Eylem Araştırması* (Doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Sucuoğlu, B. (2004). Türkiye’de Kaynaştırma Uygulamaları: Yayınlar/Araştırmalar (1980-2005). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2) 15-23.
- Sucuoğlu, B. ve Kargın, T. (2006). İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları. İstanbul: *Morpa*.
- Şahin, E. (2005). *Okulöncesi eğitimi*. Ankara: Anı.
- Şengün, H. (2022). *İlkokullarda Uygulanan Bireyselleştirilmiş Eğitim Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Şenocak, Y. (2021). *Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretime Devam Eden Öğrencilerin Kaynaştırma Öğrencilerine İlişkin Tutumlarının Resimler İle İncelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Tufan, M. ve Yıldırım, Y. (2013). Okulöncesi Öğretmenlerinin Erken Müdahale ve Kaynaştırma Kavramları Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin ve Özel Gereksinime ihtiyacı olan Çocuklar İçin Yaptıkları Öğretimsel Uyarlamaların İncelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE*, 2 (4), 1-13.
- Türk, N. (2011). *İlköğretim okullarında uygulanan kaynaştırma eğitimi ile ilgili sosyolojik bir araştırma (Denizli örneği)* (Yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Uçar, A. S. (2021). *Kaynaştırma Uygulanan Bir İlkokulda İş Birliği Süreçlerinin Değerlendirilmesi*. (Doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim -Education and Science*, 23, 7-17.
- Yıldırım, A. ve Simsek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.